

पराजयो वा मृत्युर्वा श्रेयो मृत्युर्न निर्जयः । निर्जिताश्चारयो ह्येते शस्त्रोत्सर्गान्मृतोपमाः ।
 ॥ दुर्योधन उवाच ॥ आचार्यपुत्र यद्येतत् द्विरस्त्रं न प्रयुज्यते । अन्यैर्गुरुणा बध्यन्तामस्त्रैरस्त्रविदाम्बर
 त्वयि दिव्यानि चास्त्राणि व्यम्बके चामितौजसि । दृच्छतो हि न ते मुच्येत क्रुद्धो ह्यपि पुरन्दरः ।
 ॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ तस्मिन्मस्त्रे प्रतिकृते द्रोणे चोपाधिना हते । तथा दुर्योधनेनोक्तो द्रौणिः किमकरोत्पुनः ।
 दृष्ट्वा पार्थास्तु संग्रामे युद्धाय समुपस्थितान् । नारायणास्त्रनिर्मुक्तांश्चरतः पृतनामुखे ।
 ॥ सञ्जय उवाच ॥ जानन् पितुः स निधनं सिंहलाङ्गुलकेतनः । सक्रोधा भयमुत्सृज्य सोऽभिदुद्राव पार्षत ।
 अभिद्रुत्य च विंशत्या चतुर्काणां नरवर्षभः । पञ्चभिश्चातिवेगेन विव्याध पुरुषवर्षभः ।
 धृष्टद्युम्नस्ततो राजन् ज्वलन्तमिव पावकं । द्रोणपुत्रं चतुःषष्ठ्या राजन् विव्याध पत्रिणां ।
 सारथिश्चास्य विंशत्या खण्डपुङ्खैः शिलाश्रितैः । हयांश्च चतुरोऽविध्यचतुर्भिर्विंशितैः शरैः ।
 विद्धा विद्धा नदन् द्रौणिं कम्पयन्निव मेदिनीं । आददे सर्वलोकस्य प्राणानिव महारणे ।
 पार्षतस्तु बली राजन् कृतास्त्रः कृतनिश्चयः । द्रौणिमेवाभिदुद्राव कृत्वा मृत्युनिवर्त्तनं ।
 ततो वाणमयं वर्षं द्रोणपुत्रस्य मूर्द्धनि । अवासजदमेयात्मा पाञ्चाल्यो रथिनाम्बरः ।
 तं द्रौणिः समरे क्रुद्धं कादयामास पत्रिभिः । विव्याध चैनं दशभिः पितुर्व्वधमनुसरन् ।
 द्वाभ्याश्च सुविस्मृष्टाभ्यां चुराभ्यां ध्वजकामुके । कृत्वा पाञ्चालराजस्य द्रौणिरन्यैः समार्हयत् ।
 व्यश्वसुतरथश्चैव द्रौणिश्चक्रे महाहवे । तस्य चानुचरान् सर्वान् क्रुद्धः प्राच्छादयच्छरैः ।
 प्रदुद्राव ततः सैन्यं पाञ्चालानां विशागते । सम्भ्रान्तरूपमार्त्तञ्च शरवर्षपरिचतं ।
 दृष्ट्वा तु विमुखान् बोधान् धृष्टद्युम्नश्च पीडितं । शैलेयश्चोदयत्तूर्णं रथं द्रौणिरथमग्रति ।
 अष्टभिर्निशितैश्चैव सोऽश्वत्थामानमार्हयत् । विंशत्या पुनराहत्य नानारूपैरमर्षिणं ।
 विव्याध च तथा स्तनं चतुर्भिश्चतुरो हयान् । धनुर्ध्वजश्च संयत्तैश्चिच्छेद कृतहस्तवत् ।
 स साश्वं व्यधमच्चापि रथं हेमपरिष्कृतं । इदि विव्याध समरे विंशता सायकैर्मथं ।
 एवं स पीडितो राजन्श्वत्थामा महाबलः । शरजालैः परिवृतः कर्त्तव्यं नान्वपद्यत ।
 श्वक्वते गुरोः पुत्रे तव पुत्रो महारथः । कृपकर्णदिभिः सार्द्धं शरैः सान्त्वतमावृणोत् ।
 दुर्योधनस्तु विंशत्या कृपः सारदतस्त्रिभिः । कृतवर्माऽथ दशभिः कर्षः पञ्चाशता शरैः ।
 दुःशासनः शतेनैव वृषसेणश्च सप्तभिः । सात्यकिं विव्यधुस्त्रुणं समन्तान्निशितैः शरैः ।
 ततः स सात्यको राजन् सर्वानेव महारथान् । विरथान् विमुखांश्चैव चणेनैवाकरोन्नृप ।
 अश्वत्थामा तु सम्प्राप्य चेतनां भरतर्षभ । चिन्तयामास दुःखार्त्तानिःश्वसंश्च पुनः पुनः ।
 ततो रथान्तरं द्रौणिः समारुह्य परन्तपः । सात्यकिं वारयामास किरच्छरशतान् बहून् ।
 तमापतन्तं सम्प्रेक्ष्य भारदाजसुतं रणे । विरथं विमुखश्चैव पुनश्चक्रे महारथः ।
 ततस्ते पाण्डवा राजन् दृष्ट्वा सात्यकिविक्रमं । शङ्खशब्दान् मृगशृङ्गः सिंहनादांश्च नेदिरे ।
 एवं तं विरथं कृत्वा सात्यकिः सत्यविक्रमः । जघान वृषसेनस्य त्रिसाहस्रान्महारथान् ।

८२८

८२९

८३०

८३१

८३२

८३३